

УДК 930(477):94(100)«03/14» (049.32)

М. В. Пархоменко, С. О. Хричов, А. Д. Шуліченко
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

**ВІЗАНТІЯ СТАЄ БЛИЖЧОЮ,
або**

ЩО ПІД МАНТІСІЮ У «ВАСИЛЕВСА» ?

рецензія на інформаційний ресурс «Василевс. Українська візантиністика»
(<http://byzantina.wordpress.com>)

У рецензії здійснено аналіз і оцінку інформаційного ресурсу «Василевс. Українська візантиністика», присвяченого історії Візантії і розвитку візантиністики в Україні.

Ключові слова: сайт, блог, візантиністика

В рецензии осуществлен анализ и оценка информационного ресурса «Василевс. Украинская византистика», посвященного истории Византии и развитию византистики в Украине.

Ключевые слова: сайт, блог, византистика.

In a review carried out an analysis and assessment of an information resource «Basileus. Ukrainian Byzantine Studies», devoted to the history of Byzantium and the development of Byzantine Studies in Ukraine.

Keywords: website, blog, Byzantine Studies.

У наш час цифрових технологій доволі легко отримати потрібну інформацію, бо майже в кожного є доступ до Інтернету вдома, або ж, за символічну плату в Інтернет-кафе. Але часто постає питання про достовірність даних, компетентність авторів. Проблема відбору інформації давно вже стала в наш час важливішою за її пошук. Під цим кутом зору важливим є звернення науковців до розробки й удосконалення інформаційних наукових і навчальних ресурсів, які б дозволяли «зі смітника з крупицями потрібної і корисної інформації» [4, с. 42], яким на сьогодні є Інтернет, виділити значно меншу за обсягом, але впорядковану структуру, яка б відповідала загально визнаним науковим критеріям. Важливим інструментом в цьому плані видається особистий блог науковця чи викладача, інформаційний ресурс, головною метою якого є впорядкування і надання читачам якісної, перевіреної інформації з певної наукової дисципліни, причому в такій формі, щоб вона була корисною і цікавою, а головне – зрозумілою школяру і студенту, вчителю загальноосвітньої школи і викладачу вищого навчального закладу.

До таких ресурсів можна віднести блог «Василевс. Українська візантиністика» [1], який дозволяє знайти відповіді на численні питання з історії, культури і цивілізації Візантії. Його було створено кандидатом історичних наук, доцентом кафедри історії стародавнього світу і середніх віків та кафедри українознавства Андрієм Домановським за співпраці з колегами, науковцями і викладачами з інших міст України – Олегом Файдою (Львівський національний університет імені Івана Франка), Олегом Луговим (Одеський національний університет імені І.І. Мечникова), Дмитром Лукіним (Київський національний університет імені Тараса Шевченка) та Дмитром Гордієнком (Інститут української археографії та джерелознавства імені М. С. Грушевського НАН України).

Нещодавно проводився Конкурс українських блогів «ВУБА 2011» [3], де обирався сайт, яким українські Інтернет-користувачі цікавляться більше за все. За підсумками народного голосування [5] в категорії «Тематичний або професійний блог» саме цей ресурс посів перше місце, а відрив від найближчого конкурента становив майже 250 голосів. За сумарною ж кількістю голосів серед усіх категорій ресурс посів друге місце. «Василевс» програв лише блогу під промовистою назвою «Сайт про пивные заведения». З цього можна зробити тільки один висновок: пиво виявилось у підсумку більш цікавим для нашого народу, ніж наука, але розрив у 297 голосів (1406 у блогу з візантиністики і 1703 – про пивні заклади) не є неподоланим!

Попри промовисте порівняння, хочемо відвернути вашу увагу від напоїв варварів (візантійці віддавали перевагу вишуканим винам) і повернутись до блогу про Візантію. Блог цікавий у двох аспектах. Перш за все сам собою, оскільки робить легко доступною інформацію, корисну й цікаву для фахівців у галузі візантинознавства. Це й анотації нових монографій з візантиністики, виданих в Україні, і повнотекстові версії наукових статей з історії Імперії ромеїв, й інформаційні повідомлення про тематичні конференції, школи, конкурси гранти, стипендії тощо.

Ще одним моментом, що привертає увагу до блогу «Василевс. Українська візантиністика», є його просвітницька скерованість на популяризацію наукового знання в галузі візантиністики серед, як пишуть в анотаціях до книг, «широкого кола зацікавлених читачів». Ці знання подаються доступно і зрозуміло, але водночас, аж ніяк не примітивізовано, оскільки, як зазначав один із провідних сучасних візантиністів, декан історичного факультету Московського державного університету імені М. В. Ломоносова С. П. Карпов у одному з інтерв'ю, народ заслуговує на те, щоб науковці говорили з ним тією мовою, якою вони говорять між собою, а не вульгаризували знання надмірним спрощенням.

Будь-яка інформація, від наукової публікації до музичного твору, які несуть в собі дух Візантії, знаходять собі місце на цьому сайті. Оновлення відбувається щодня, що дозволяє бути в курсі останніх новин з історії Візантії або інших цікавинок, так чи інакше пов'язаних із цією середньовічною цивілізацією. Важливо відзначити, що на сайті є опція розсилки повідомлень про оновлення на електронну пошту, що дозволяє зареєстрованим користувачам завжди бути в курсі останніх новин «Василевса».

Погляньмо ж, що під мантиєю у «Василевса». На першому місці в меню з переліком сторінок стоїть рубрика «Статті», у якій розміщено наукові та науково-популярні статті з історії Візантії. Обираючи певну роботу із загального переліку, переходимо на сторінку з повним бібліографічним описом статті, часто також анотацією українською, російською та англійською мовами і – обов'язково – гіперпосиланням, яке дозволяє прочитати статтю онлайн або завантажити собі на жорсткий диск. Наведена бібліографія, яка нараховує вже понад сто статей, зрозуміло, далеко не повна, але вже зараз вона дозволяє скласти попереднє уявлення про сучасний стан українського візантинознавства. Бажаною була б опція пошуку за ключовими словами в статтях, їхня рубрикація за тематикою досліджень чи, принаймні, розташування в алфавітному порядку, бо зараз статті розташовано дещо хаотично. Ті ж зауваження й побажання можна переадресувати й до рубрики «Рецензії», що містить наукові відгуки на монографії, опубліковані переважно в Україні.

У рубриці «Анонси» можна дізнатися про найближчі заходи, так чи інак пов'язані з візантиністикою. Йдеться про виставки творів візантійського мистецтва, наукові семінари та симпозіуми, відкриті лекції і презентації переважно в Україні, але також згадуються найважливіші заходи в усьому світі. На сторінці «Анотації» можна знайти інформацію про книги з візантиністики, видані в Україні від 1991 р. до сьогодення. Важливим є наведення на окремій сторінці не лише фото обкладинки книги, але також її змісту, що дозволяє зорієнтуватися в розділах монографій чи окремих статтях збірки і, принаймні попередньо, з'ясувати, чи варто йти за цією книгою до книгарні чи бібліотеки. Про самі ж події можна дізнатися з рубрики «Новини візантиністики», або, якщо це був науковий захід, з розділу «Наукова хроніка».

Окремим блоком можна розглянути розташовані по порядку рубрики «Візантійські вмотивування», «Візантійські відзеркалення», «Візантійські відлуння», «Візантійські відповіді» та «Візантія і сучасність». Їх присвячено сприйняттю Візантії й візантійського в сучасній літературі, кінематографі, образотворчому мистецтві, музиці й навіть політиці. Цікавим є розділ «Візантійські відповіді», в якому відвідувачі «Василевса» можуть взяти участь у різних опитуваннях про природу Візантійської цивілізації, значення візантійського спадку в сучасній культурі, сприйняття Візантії й «візантійського» тощо. Рубрика ж «Візантійські вмотивування» наочно знайомить з основними властивостями і характерними рисами Візантійської цивілізації та подіями візантійської історії за допомогою «Демотиваторів і мотиваторів від «Василевса» – оригінальних наочних посібників, що поєднують зображення і короткий текст, які разом творять яскравий образ, що привертає увагу і легко запам'ятовується.

Науковцям, що потребують інформації про заплановані візантиністичні конференції, літні школи, робітні, навчальні програми, гранти, конкурси чи стипендії, стануть в нагоді розділи «Гранти, конкурси, програми» і «Конференції». Інформація постійно оновлюється, і, відповідно, зацікавлений користувач завжди має змогу бути в курсі останніх новин.

Особливе значення має розділ «Захист дисертацій», у якому зібрано інформацію про кваліфікаційні роботи, захищені в Україні, що мають стосунок до візантиністики – праці істориків, археологів, історіографів, філософів, мистецтвознавців, культурологів, юристів. Кожне дисертаційне дослідження супроводжено анотаціями українською, російською та англійською мовами, списком публікацій автора, а також гіперпосиланням, що дозволяє завантажити повний текст автореферату дисертації в поширеному форматі .pdf.

Найменш інформативними є рубрики «Електронні ресурси» і «Українські візантиністи». Щодо останнього це особливо прикро, оскільки інші розділи «Василевса» переконливо засвідчують, що в Україні плідно й активно працюють десятки фахівців-візантиністів. Сподіваємося, найближчим часом розробники сайту виправлять цей недолік. До недоліків блогу можна віднести також дрібні недоопрацювання та друкарські помилки, які, втім, постійно й наполегливо виправляються.

Насамкінець хотілося б наголосити на зробленому ще на світанку доби Інтернету німецькими істориками твердженні, що «історик, який відмовляється від використання інформаційно-комунікаційних технологій, нехтує широкою сферою історичних досліджень, і не може більше вважатися серйозним науковцем» [10]. Інтернет і блог дають у руки науковця потужний і недорогий, фактично безкоштовний інструмент популяризації наукового знання, яке не буде обмежене накладками книг, газет чи часописів і може бути прочитане, скопійоване, збережене тощо незчисленною кількістю читачів. Як видається, ігнорувати таку можливість аж ніяк не можна. Уважаємо, що приклад блогу «Василевс. Українська візантиністика» може стати корисним для науковців і викладачів інших дисциплін, кількість таких блогів має збільшуватися, а їхня якість – покращуватися. Тим більше, що приклад «Василевса» не єдиний, і в Україні існують також інші цікаві тематичні наукові й навчальні блоги [див., наприклад: 6; 7; 8 та ін.].

Не можемо не згадати також про те, що цього року науковці з Харкова та Львова зробили вагомий внесок до української візантиністики, опублікувавши два навчальні видання з історії Візантії. Це книга С. Б. Сорочана «Византия. Парадигмы быта, сознания и культуры» [9] і підручник «Історія Візантії. Вступ до візантиністики», написаний низкою харківських і львівських авторів і виданий за редакцією С. Б. Сорочана та Л. В. Войтовича (завідувач кафедри історії середніх віків і візантиністики Львівського національного університету імені Івана Франка) [2]. Детальну інформацію про них можемо знайти насамперед на «Василевсі».

Візантія, як бачимо, стає ближчою, відкритою і зрозумілішою, вкотре спростовуючи стереотипне і глибоко хибне уявлення про все «візантійське» як синонім зрадливості, підступності, улесливості, рабської покори, ницості тощо. Візантійська цивілізація, базована на засадах давньогрецької античної культурної спадщини, римської імперської державності і православного християнства зробила неоціненний внесок до історії й культури всього людства, який, поза сумнівом, є, в першу чергу, саме позитивним.

Література

1. Василевс. Українська візантиністика. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://byzantina.wordpress.com>. Доступ: 1.12.2011.
2. Войтович Л. В., Домановський А. М., Козак Н. Б., Лило І. М., Мельник М. М., Сорочан С. Б., Файда О. В. Історія Візантії. Вступ до візантиністики / За ред. С. Б. Сорочана і Л. В. Войтовича. – Львів, 2011.
3. Конкурс українських блогів BUBA (Best Ukrainian Blogs Awards) 2011. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://watcher.com.ua/buba>. Доступ: 30.11.2011.
4. Петрунин Ю. Ю. Призрак Царьграда: неразрешимые задачи в русской и европейской культуре / Ю. Ю. Петрунин. – М., 2006.
5. Результати Конкурсу українських блогів BUBA (Best Ukrainian Blogs Awards) 2011. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://watcher.com.ua/buba/results>. Доступ: 30.11.2011.
6. Сайт вчителя світової літератури Крученової Валентини Михайлівни MYSVIT. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://kruchenova.wordpress.com/>. Доступ: 1.12.2011.

-
7. Сайт вчителя фізики Сажневої Євгенії Борисівни MYFIZIKA. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://myfizika.wordpress.com/>. Доступ: 1.12.2011.
  8. Сайт вчителя хімії Березанської ЗОШ Винокурової Т. К. Ок'ХІМІ4КА. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://vinokurova.wordpress.com/>. Доступ: 1.12.2011.
  9. Сорочан С. Б. Византия. Парадигмы быта, сознания и культуры / С. Б. Сорочан. – Харьков, 2011.
  10. Boonstra O. W. A., Breure L., Doorn P. K. HistorischeInformatiekunde / O. W. A. Boonstra, L. Breure, P. K. Doorn. – Hilversum, 1990.